

Raadsinformatiebrief¹

Onderwerp	Aanpak EU-arbeidsmigranten
Portefeuillehouder	N. Groothuismink
Portefeuille	Onderwijs, Zorg en Veiligheid, Wonen, Openbare Orde en Veiligheid

Aan de leden van de gemeenteraad Zaanstad,

Inleiding

In Zaanstad neemt het aantal kwetsbare en minder zelfredzame EU-arbeidsmigranten toe. Dit zijn met name Turks-Bulgaarse mensen en Bulgaarse Roma die in hun land van herkomst een minderheidsgroep vormen. Deze groep Europese arbeidsmigranten zit in een kwetsbare positie. Ze lopen het risico om verstrikt te raken in mensenhandel, waarbij ze te maken te krijgen met seksuele, criminele en arbeidsuitbuiting. De complexiteit van deze groep is dat veel onder de radar blijft. Naar schatting verblijven ten minste 4.000 Bulgaren in Zaanstad, waarvan 72% in Zaandam Oost.

De wijken van Zaandam Oost kunnen de problematiek die gepaard gaat met de komst van arbeidsmigranten niet meer opvangen. De doelstellingen van het Pact Zaandam Oost komen onder druk te staan. De problemen zijn complex en hardnekkig. Daarom is een meerjarige aanpak nodig van de gemeente en haar samenwerkingspartners. De aanpak EU-arbeidsmigranten is op 16 juli 2024 vastgesteld door het college en op 18 juli 2024 ter bespreking voorgelegd in het Dagelijks Bestuur van het Pact Zaandam Oost. Door middel van deze raadsinformatiebrief wordt u over de Aanpak EU-arbeidsmigranten geïnformeerd.

Toelichting

Zaandam Oost maakt deel uit van het Nationaal Programma Leefbaarheid en Veiligheid (NPLV). Meer dan 40 partijen nemen deel aan het "Pact Zaandam Oost" om de kansen voor kinderen in dit gebied te vergroten, armoede te bestrijden, criminaliteit aan te pakken en de leefbaarheid te vergroten. De vijf wijken van Zaandam Oost hebben meer dan andere wijken van Zaanstad te maken met de instroom van arbeidsmigranten. Een heel kwetsbare groep, die zorgt voor nog meer druk op de leefbaarheid in de wijken en op onderwijs en zorg.

Steeds meer professionals in de zorg, sociaal domein en onderwijs uiten hun zorgen over met name de Bulgaarse arbeidsmigranten en hun kinderen. De groep heeft vaak te maken met slechte woonomstandigheden, gezondheidsproblemen, minder toegang tot voorzieningen en sociale uitsluiting. Ze lopen het risico om verstrikt te raken in mensenhandel, seksuele, criminele en arbeidsuitbuiting. Kwalitatief onderzoek van Pharos naar deze groep laat zien dat het hen niet goed lukt om te integreren in een nieuwe samenleving. Het ontbreekt hen aan informatie over hun rechten en verantwoordelijkheden, aan inzicht in de Nederlandse cultuur, aan taal- en gezondheidsvaardigheden en ze blijven voor werk en huisvesting lange tijd afhankelijk van (malafide) tussenpersonen. Naar schatting verblijven ten minste 4.000 Bulgaren in Zaanstad, waarvan 72% in Zaandam Oost.

De wijken van Zaandam Oost kunnen de problematiek die gepaard gaat met de komst van arbeidsmigranten niet meer opvangen. De doelstellingen van het Pact komen onder druk te staan. De problemen zijn complex en hardnekkig. Daarom is een meerjarige aanpak nodig van de gemeente en haar samenwerkingspartners.

Zaanstad neemt daarom na afstemming in het DB Zaandam Oost het voortouw om een aanpak voor kwetsbare EU-arbeidsmigranten op te zetten, waarbij aan de ene kant wordt ingezet op het aanpakken van criminele netwerken die de arbeidsmigranten uitbuiten (pijler 1)

¹Op deze raadsinformatiebrief volgt geen actie van de Agendacommissie. Wanneer u een onderwerp hieruit wilt bespreken dan kunt u dit doen door een raadsinstrument in te zetten. Bijvoorbeeld een rondvraag (primair gericht aan het college van B&W of een agenda-initiatief (primair gericht aan de collega fracties)). Vermeld altijd in het raadsinstrument: wat u wilt bespreken inclusief een korte concrete toelichting.

en het handhaven op illegale praktijken (pijler 2). Aan de andere kant wordt ingezet op het helpen van de aanwezige groep arbeidsmigranten, met de focus op kinderen, zodat zij een beter toekomst perspectief krijgen (pijler 3). Onderdeel van de aanpak is ook het ondersteunen van professionals die in het dagelijks werk te maken hebben met deze groep, zodat de hulpverlening niet nog verder onder druk komt te staan (pijler 4). Géén onderdeel van de aanpak is het zorgdragen voor huisvesting.

In de bijlage staat per pijler beschreven welke interventies er lopen, welke binnenkort starten en welke interventies nog verder uitgewerkt gaan worden. Met name op pijler 1 en 2 zijn al interventies ingezet, zoals het invoeren van de glazenwassersvergunning, de nieuwe huisvestingsverordening en de intensivering van de controles door Team Wijkgerichte Overlast. Er zal nu ook een start gemaakt worden met pijler 3 en 4 door middel van sleutelpersonen, adviseurs en informatievoorziening.

Er zijn meer potentiële interventies naar voren gekomen uit gesprekken en werksessies, maar deze vragen meer tijd voor onderzoek en uitwerking. Daarom wordt z.s.m. een gemeentelijk kernteam samengesteld met trekkers op de verschillende onderdelen die samen met Pact partners en andere relevante partijen de interventies verder uitwerken. Zoveel mogelijk wordt aangesloten bij bestaande initiatieven en bijbehorende financieringsbronnen. De precieze kosten zullen worden uitgewerkt per interventie en ter besluitvorming aan de betreffende portefeuillehouder, College en samenwerkingspartners worden voorgelegd.

Financiële en Juridische consequenties

Er zijn kosten verbonden aan de uitvoering van de aanpak. Besproken is dat voor de uitvoering van de aanpak binnen de gemeenten en bij alle Pact-partners indien nodig de benodigde capaciteit en middelen vrijgemaakt worden of dat er geherprioriteerd wordt binnen bestaande budgetten. Bij herprioritering binnen de gemeentelijke opgaven is dan een collegebesluit nodig.

Een aantal interventies onder pijler 1 en 2 loopt al en is reeds voorzien in de kosten, doordat hier eerder capaciteit voor is vrijgemaakt (dan wel binnen bestaande capaciteit dan wel extra middelen voor zijn gevonden). Dit betreft de invoering van de glazenwassersvergunning en de nieuwe huisvestingsverordening en de intensivering van de controles door Team Wijkgerichte Overlast.

Onder pijler 3 en 4 lopen nog geen interventies, maar hiervoor is wel geld beschikbaar via de SPUK Kansrijke wijk en een subsidie van het ministerie van SZW. Het gaat hier om de interventies:

- Werven en opleiden sleutelpersonen
- Werven en opleiden adviseurs Bulgaarse arbeidsmigranten
- Oprichting regionaal informatiepunt (fysieke locatie)
- Trainingen voor professionals
- Voorlichtingsmateriaal en –bijeenkomsten
- Festival

Dit zijn interventies waar de arbeidsmigranten zelf en de professionals in de wijk op korte termijn effect van zullen ondervinden. Daarom wordt voorgesteld om deze interventies als eerste in gang te zetten.

De kosten van deze interventies worden geschat op € 328.200 voor het eerste jaar. Voor het eerste jaar is €367.000 beschikbaar vanuit de SPUK Kansrijke start en de subsidie van SZW. Dat laat nog ongeveer € 39.000 over o.a. voor de vergoeding voor de sleutelpersonen/vrijwilligers en reiskostenvergoeding. Als er uit Slim Investeren, opleidingsbudgetten en WEB middelen nog meer middelen vrijgemaakt kunnen worden, ontstaan er ook mogelijkheden voor het mobiel informatiepunt (naast een fysiek punt), een ruimer werkbudget voor activiteiten of onvoorziene kosten. In de aanpak staat uitgebreider beschreven welke kosten worden geraamd voor de uitvoering van de interventies en welke dekking daarbij hoort.

Bij alle pijlers zijn er meer potentiële interventies naar voren gekomen uit gesprekken en werksessies, maar deze vragen meer tijd voor onderzoek en uitwerking. Daarom wordt z.s.m. een gemeentelijk kernteam samengesteld met trekkers op de verschillende onderdelen die samen met Pact partners en andere relevante partijen de interventies verder verkennen en uitwerken. Zoveel mogelijk wordt aangesloten bij bestaande initiatieven en bijbehorende financieringsbronnen. De precieze kosten zullen worden uitgewerkt per interventie en ter besluitvorming aan de betreffende portefeuillehouder, College en samenwerkingspartners worden voorgelegd. Mocht dit leiden tot andere bestuurlijke keuzen dan wordt dit voorgelegd aan het College.

Risico's

De aanpak vraagt een langjarige inzet en structurele financiering. Op het moment is de dekking veelal incidenteel en in de vorm van specifieke uitkeringen. Er zijn voldoende financiële middelen voor 2024 en 2025. Dat geldt nu nog niet voor de uitvoering in 2026 en verder. Indien daar onvoldoende financiële middelen beschikbaar komen, zullen keuzes moeten worden gemaakt om weer tot een sluitende begroting te komen. Deze onzekerheid in combinatie met financiering met een specifieke uitkering, maakt de aanpak en de daarin benoemde interventies kwetsbaar.

Aan deze aanpak zijn geen directe juridische consequenties verbonden. De uitvoering van de hierin genoemde interventies kunnen echter wel juridische gevolgen hebben. Deze zullen benoemd worden bij de besluitvorming door het college over deze specifieke interventies.

Geheimhouding op grond van de Gemeentewet

N.v.t.

Aanpak/uitvoering

De gemeenteraad zal regelmatig geïnformeerd worden over de voortgang van de aanpak door middel van raadsinformatiebrieven.

Betreft

Actieve informatievoorziening

Bijgaande stukken

Bijlage 1 Aanpak EU - arbeidsmigranten 8717461

Hoogachtend,

burgemeester en wethouders van Zaanstad,

Drs. J. Hamming, burgemeester

Drs. G. Blom, gemeentesecretaris

Transactiebewijs iBabs digitale handtekening